

Rapport

Rapport betreffende een klacht over de Dienst Justitiële Inrichtingen. Bestuursorgaan: de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie.

Datum: 19 oktober 2011

Rapportnummer: 2011/311

Klacht

Verzoeker is op 12 april 2010 aangehouden om een detentie te ondergaan. Verzoeker klaagt erover dat de detentie op dat moment ten uitvoer is gelegd, terwijl hij van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) uitstel had gekregen voor het ondergaan hiervan en hij - voorafgaand aan zijn aanhouding - meerdere brieven naar de DJI had gestuurd waarin hij zijn bezwaren tegen het ondergaan van de detentie uitte. Volgens verzoeker heeft hij geen reactie op deze brieven ontvangen.

Bevindingen en beoordeling

Algemeen

Een rechter had bepaald dat verzoeker een detentie van 120 dagen moest ondergaan. In 2007 kreeg verzoeker een oproep om zich te melden voor het ondergaan van deze detentie. Verzoeker stond op een wachtlijst voor het uitvoeren van meerdere operaties en daarom kreeg hij in 2007 uitstel voor het uitzitten van de gevangenisstraf. Vervolgens ontving verzoeker op 10 juli 2009 een brief van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) waarin stond dat er geen overwegende medische bezwaren bestonden tegen de detentie. Ook ontving verzoeker een oproep om zich op 10 augustus 2009 te melden voor het ondergaan van de detentie. Daarna kwam de politie op 5 april 2010 bij verzoeker thuis om hem aan te houden, omdat hij zich niet op 10 augustus 2009 had gemeld in reactie op de oproep. Verzoeker was op dat moment echter niet thuis. De politie liet een bericht voor verzoeker achter en daardoor wist hij dat de politie langs was geweest om hem aan te houden. Diezelfde dag stuurde verzoeker een brief naar de DJI waarin hij schreef dat hij uitstel had gekregen voor het uitzitten van zijn gevangenisstraf. Vervolgens werd verzoeker op 12 april 2010 aangehouden door de politie. Hij werd overgebracht naar een penitentiaire inrichting en zat daar zijn gevangenisstraf uit.

Bevindingen

Interne klachtbehandeling door staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

1. Voordat de Nationale ombudsman zijn onderzoek opende, heeft de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie de klacht van verzoeker behandeld. In zijn beslissing op de klacht heeft de staatssecretaris onder andere aangegeven dat er contact is geweest tussen verzoeker en de DJI naar aanleiding van de oproep aan verzoeker om zich op 10 augustus 2009 te melden. Uit het dossier viel volgens de staatssecretaris echter niet ondubbelzinnig af te leiden dat aan verzoeker uitstel zou zijn verleend voor het ondergaan van de detentie. De staatssecretaris stelde dat uitstel in alle gevallen schriftelijk wordt bevestigd en er dan een nieuwe oproep volgt aan betrokkene om zich te melden. De Nationale ombudsman leidt uit de beslissing van de staatssecretaris af dat hij de klacht van verzoeker ongegrond achtte.

Verzoeker was het niet eens met de reactie van de staatssecretaris op zijn klacht en benaderde daarom de Nationale ombudsman.

Visie verzoeker

2. Nadat verzoeker op 10 juli 2009 een oproep had ontvangen om zich op 10 augustus 2009 te melden, heeft hij op 18 juli 2009 een brief aan de DJI gestuurd waarin hij zijn bezwaren tegen de detentie uitte. Verzoeker stelt dat hij geen reactie heeft ontvangen op deze brief. Toen verzoeker telefonisch contact opnam met de DJI, heeft hij uitstel gekregen voor het ondergaan van de detentie. Tijdens dit telefoongesprek werd ook afgesproken dat verzoeker een nieuwe oproep zou ontvangen om zich te melden voor het uitzitten van zijn straf. Deze nieuwe oproep heeft verzoeker echter nooit ontvangen. De DJI stelt dat een medisch adviseur op 16 oktober 2009 heeft geadviseerd dat er geen overwegende bezwaren tegen de detentie van verzoeker bestonden, maar ook hierover heeft verzoeker geen bericht ontvangen. Nadat de politie op 5 april 2010 bij verzoeker thuis was geweest om hem aan te houden, heeft verzoeker op 5 en 7 april 2010 brieven aan de DJI gestuurd waarin hij aangaf telefonisch uitstel te hebben gekregen voor het ondergaan van de detentie. Naar aanleiding van deze brieven had de DJI de gelegenheid om de uitvoering van de detentie en het verleende uitstel te onderzoeken, zodat de gemaakte fout nog kon worden hersteld. Dit heeft de DJI echter niet gedaan. Ook heeft verzoeker nooit een reactie gekregen op deze brieven. Verzoeker vindt dat hij wel gehoor heeft gegeven aan de oproep om zich op 10 augustus 2009 te melden, omdat hij telefonisch en schriftelijk heeft gereageerd op de oproep. Volgens verzoeker is er ten onrechte een arrestatieprocedure tegen hem gestart.

3. Verzoeker stelt dat zijn planning voor het ondergaan van operaties is verstoord doordat hij vanaf 12 april 2010 de detentie moest ondergaan. Hierdoor heeft hij veel schade geleden; de gezondheid van verzoeker is ernstig geschaad en hij zit nog steeds met gezondheidsproblemen. Nu ervan werd uitgegaan dat verzoeker zich niet had gemeld naar aanleiding van de oproep, is hij in een extra beveiligde gevangenis geplaatst. Hierdoor was verzoeker erg in zijn vrijheden beperkt. Dit heeft er volgens verzoeker toe geleid dat zijn uitkering werd stopgezet, hij huurachterstand had opgelopen en de kinderbijslag werd stopgezet. Verzoeker is psychisch totaal kapotgegaan door de detentie die hij moest ondergaan.

Visie staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

4. In reactie op het onderzoek van de Nationale ombudsman heeft de staatssecretaris het volgende laten weten. Verzoeker heeft de DJI op 16 juli, 18 juli en 4 augustus 2009 brieven gestuurd waarin hij vroeg om uitstel voor het ondergaan van zijn detentie. In reactie hierop is op 6 augustus 2009 telefonisch uitstel aan verzoeker verleend voor het ondergaan van de detentie. Dit uitstel is verleend tot 23 november 2009. Tijdens het telefoongesprek is ook toegezegd dat verzoeker nog een schriftelijke reactie zou ontvangen op zijn brieven en

er een nieuwe oproep zou worden verstuurd. De staatssecretaris is van mening dat hij de mondelinge toezegging is nagekomen in die zin dat verzoeker ná 23 november 2009 is aangehouden door de politie. Er is echter geen nieuwe oproep aan verzoeker verstuurd en een schriftelijke reactie op de brieven van verzoeker van 16 juli, 18 juli en 4 augustus 2009 is uitgebleven. Verzoeker heeft van het verleende uitstel ook geen schriftelijke bevestiging gekregen. Daarnaast is verzoeker niet op de hoogte gesteld van het advies van de medisch adviseur op 16 oktober 2009 inhoudende dat er geen overwegende medische bezwaren tegen de detentie bestonden.

5. De brieven van verzoeker van 5 en 7 april 2010 zijn op 7 en 9 april 2010 ontvangen door de DJI. Naar aanleiding van deze brieven heeft de DJI het dossier van verzoeker opgevraagd. Dit dossier was nodig om de brieven te kunnen beantwoorden. Het dossier is pas medio oktober 2010 ontvangen. Het had de DJI gepast binnen een redelijke termijn te reageren op de brieven van verzoeker, aldus de staatssecretaris. De staatssecretaris erkent dat de DJI op dit punt onzorgvuldig heeft gehandeld. Uiteindelijk is op 22 december 2010 op de brieven gereageerd. Deze reactie heeft te lang op zich laten wachten en dat onderdeel van de klacht acht de staatssecretaris gegrond. De staatssecretaris betreurt het dat is nagelaten tijdig op de brieven van 5 en 7 april 2010 te reageren en biedt hiervoor zijn welgemeende verontschuldiging aan. Juist wanneer een dossier niet terug te vinden is, dient de behandeld ambtenaar daarover te communiceren met de betrokkene. Inmiddels zijn processuele maatregelen getroffen om te voorkomen dat een dossier in het ongereede raakt. Ook zijn er afspraken gemaakt over de te hanteren werkwijze wanneer een dossier onverhoopt niet terug te vinden is. De staatssecretaris is van mening dat er fouten zijn gemaakt in de afhandeling van het uitstelverzoek van verzoeker. De staatssecretaris betreurt dit zeer en biedt verzoeker daarvoor zijn excuses aan. Het had op de weg van de DJI gelegen om het verzoek om uitstel niet mondeling, maar schriftelijk af te handelen. Inmiddels is er onderzoek verricht naar deze werkwijze en is besloten dat iedere aanvraag om uitstel schriftelijk moet worden ingediend en ook schriftelijk moet worden afgedaan. De klacht van verzoeker dat hij op 12 april 2010 is aangehouden om de detentie te ondergaan terwijl hij uitstel voor het ondergaan hiervan had gekregen, acht de staatssecretaris ongegrond. De veroordeling van verzoeker staat niet ter discussie. Verder was verzoeker niet detentieongeschikt.

6. De staatssecretaris heeft aangegeven dat verzoeker in de penitentiaire inrichting is geplaatst in een eenpersoonscel op de bijzondere zorgafdeling. Daar heeft verzoeker extra toezicht en begeleiding ontvangen. Als verzoeker zich op 10 augustus 2009 had gemeld naar aanleiding van de oproep dan was hij ook op deze zorgafdeling geplaatst en niet in een beperkt beveiligde inrichting. De reden daarvoor is dat die inrichting niet over een dergelijke zorgafdeling beschikt, aldus de staatssecretaris.

Beoordeling

7. Voordat de Nationale ombudsman de klacht van verzoeker beoordeelt, wordt het volgende opgemerkt. Verzoeker is door een rechter veroordeeld tot een gevangenisstraf. Er staat dan ook vast dat verzoeker deze straf moest ondergaan. Het onderzoek van de Nationale ombudsman is vooral gericht op het moment waarop de detentie ten uitvoer is gelegd en de wijze waarop hierover is gecommuniceerd.

8. Het vereiste van rechtszekerheid houdt onder meer in dat gerechtvaardigde verwachtingen van burgers en organisaties jegens overheidsinstanties door die overheidsinstanties worden gehonoreerd. Dit betekent onder meer dat indien een overheidsinstantie een toezegging doet, die toezegging in beginsel moet worden nagekomen.

9. Uit het onderzoek van de Nationale ombudsman is naar voren gekomen dat de DJI op 6 augustus 2009 telefonisch uitstel heeft verleend aan verzoeker voor het ondergaan van de detentie tot 23 november 2009. Verder is gebleken dat hierbij is toegezegd dat aan verzoeker een nieuwe oproep zou worden gestuurd om zich te melden voor het uitzitten van zijn straf. Ook staat vast dat deze nieuwe oproep niet aan verzoeker is verstuurd. De Nationale ombudsman is van oordeel dat verzoeker redelijkerwijs heeft kunnen denken dat de tijdens het telefoongesprek op 6 augustus 2009 gedane toezeggingen door een bevoegde functionaris zijn gedaan. Deze toezeggingen waren afkomstig van een medewerker van het Bureau Capaciteitsbenutting en Logistiek (BCL). Dit bureau is een onderdeel van de DJI. Uit de toen geldende Aanwijzing executie (2008A013) blijkt dat een verzoek om uitstel voor zelfmelders met een bruto strafduur van minder dan twee jaar bij het BCL van de DJI moeten worden ingediend.

10. Nu door de DJI was toegezegd dat aan verzoeker een nieuwe oproep zou worden verstuurd, mocht hij ervan uitgaan dat dit ook daadwerkelijk zou gebeuren. Verzoeker mocht daarop vertrouwen. Nu de oproep om zich te melden voor de detentie ondanks de gedane toezegging niet naar verzoeker is gestuurd, heeft de DJI in strijd met het vereiste van rechtszekerheid gehandeld. De omstandigheid dat verzoeker pas ná 23 november 2009 is aangehouden, doet hieraan niet af. Doordat aan verzoeker geen nieuwe oproep is gestuurd, is hij immers niet (opnieuw) in de gelegenheid gesteld zich te melden voor het ondergaan van de detentie. Verzoeker werd nu geconfronteerd met een plotselinge aanhouding door de politie. De Nationale ombudsman kan zich voorstellen dat dit voor verzoeker een nare ervaring is geweest. Met deze plotselinge aanhouding is verzoeker ook de mogelijkheid ontnomen om zijn detentie voor te bereiden door bijvoorbeeld financiële zaken te regelen en familie of vrienden vooraf in te lichten over de detentie.

11. Toen de politie op 5 april 2010 bij verzoeker thuis was geweest om hem aan te houden, heeft zij een bericht voor verzoeker achtergelaten omdat hij niet thuis was. Nadat verzoeker dit bericht had gelezen, heeft hij op 5 en 7 april 2010 brieven aan de DJI gestuurd waarin hij stelde dat hij uitstel had gekregen voor het ondergaan van de detentie. Deze brieven zijn door de DJI ontvangen op 7 en 9 april 2010. Nu verzoeker op 12 april

2010 is aangehouden, was er tussen het ontvangen van de brieven door de DJI en de aanhouding op 12 april 2010 voldoende tijd voor de DJI om kennis te nemen van de brieven. De fout dat aan verzoeker geen nieuwe oproep was gestuurd, had kunnen worden erkend en hersteld naar aanleiding van de brieven van verzoeker van 5 en 7 april 2010. Bovendien was het passend geweest om voor eventuele nadere informatie met hem contact op te nemen. Het had voor de hand gelegen dat zou worden gewacht met de aanhouding van verzoeker totdat helder was of uitstel was verleend. Als de DJI een onderzoek was gestart, had de DJI kunnen ontdekken dat uitstel was verleend en vervolgens was verzuimd een nieuwe oproep te sturen. In dat geval had de DJI deze fout kunnen herstellen door aan verzoeker alsnog een nieuwe oproep te sturen. Op die manier had verzoeker toch nog de gelegenheid gekregen zich te melden voor de detentie en had de nare ervaring van een aanhouding door de politie wellicht voorkomen kunnen worden. De DJI heeft echter pas op 22 december 2010 - acht maanden later - op de brieven van verzoeker gereageerd. Naar het oordeel van de Nationale ombudsman is dit in zeer ernstige mate te laat. Ook is verzoeker ten onrechte niet op de hoogte gesteld van het advies van de medisch adviseur op 16 augustus 2009 inhoudende dat geen overwegende medische bezwaren tegen de detentie bestonden. Door zo laat op de brieven van verzoeker van 5 en 7 april 2010 te reageren en hem niet op de hoogte te stellen van het advies van de medisch adviseur, heeft de DJI verzoeker niet actief en adequaat van informatie voorzien.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

12. Als de DJI de toezegging om een nieuwe oproep te sturen was nagekomen en/of de DJI tijdig had gereageerd op de brieven van verzoeker van 5 en 7 april 2010, was de nare ervaring van een aanhouding door de politie verzoeker wellicht bespaard gebleven. Gelet hierop ziet de Nationale ombudsman aanleiding voor het doen van een aanbeveling.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van de Dienst Justitiële Inrichtingen is gegrond, wegens schending van het vereiste van rechtszekerheid en het vereiste van actieve en adequate informatieverstrekking.

Slotbeschouwing

In dit geval heeft de DJI meerdere fouten gemaakt. Om te beginnen heeft de DJI verzoeker niet laten weten dat er volgens de medisch adviseur geen medische bezwaren waren tegen de detentie van verzoeker. Verder heeft de DJI verzoeker geen nieuwe oproep gestuurd om zich te melden voor het uitzitten van zijn straf, terwijl dit wel was toegezegd. Als verzoeker er daarna achter komt dat de politie bij hem thuis is geweest om hem aan te houden, schrijft hij brieven aan de DJI. Hierin schrijft verzoeker dat hij uitstel heeft

gekregen voor het uitzitten van zijn straf. Ondanks dat verzoeker deze brieven heeft gestuurd, wordt hij een paar dagen later gearresteerd en zit hij zijn gevangenisstraf uit. De DJI is zeer slordig met de brieven van verzoeker omgegaan en reageert pas na ruim acht maanden. Op dat moment heeft verzoeker zijn straf al uitgezeten.

Een plotselinge aanhouding door de politie, zoals dat verzoeker is overkomen, is akelig. De aanhouding door de politie kwam voor verzoeker als een verrassing. Hierdoor heeft verzoeker niet vooraf met zijn artsen kunnen overleggen over een mogelijke aanpassing van de planning voor zijn operaties. Ook heeft verzoeker vooraf geen vrienden of familie op de hoogte kunnen brengen van zijn detentie. Verder is het opvallend dat de staatssecretaris pas erkent dat aan verzoeker telefonisch uitstel is verleend voor het ondergaan van zijn straf, nadat de Nationale ombudsman zijn onderzoek had geopend.

Overigens heeft de Nationale ombudsman wel de indruk dat tijdens de detentie van verzoeker rekening is gehouden met zijn medische problematiek. De penitentiaire inrichting waar verzoeker was geplaatst, heeft namelijk een bijzondere zorgafdeling waar (extra) rekening kon worden gehouden met de medische toestand van verzoeker.

Aanbeveling

De Nationale ombudsman geeft de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie in overweging om met verzoeker in gesprek te gaan en te overleggen op welke wijze het geschonden vertrouwen kan worden hersteld.

De Nationale ombudsman,

dr. A.F.M. Brenninkmeijer